

Základy pedagogiky a edukace

2021/2022

Mgr. Marie Froňková

fronkova@vszdrav.cz

Základy pedagogiky a edukace

Cíle studijního předmětu:

- seznámit s edukací pacientů a jejich rodinných příslušníků,
- seznámit s významem edukace pro zapojení pacienta do zdravotní péče,
- získat znalosti o metodách výuky a jejich využití v edukaci ve zdravotnictví a dovednosti potřebné k vytvoření a realizaci edukačního programu.

Základy pedagogiky a edukace

Znalosti a dovednosti po absolvování předmětu:

- **vymezit a správně používat pedagogickou terminologii,**
- **vyjmenovat základní pedagogické zásady a základní didaktické metody,**
- **posoudit potřebu a schopnost edukace konkrétních pacientů,**
- **zpracovat edukační plán,**
- **vyhodnotit dosažené výsledky vlastní edukační činnosti.**

Základy pedagogiky a edukace

Zaměření individuální práce studentů:

- význam pedagogiky v ošetrovatelství,
- vzdělávání sester, zdravotnických záchranářů v současnosti a kompetence v oblasti edukace,
- současná výchovně-vzdělávací soustava v nelékařských oborech,
- proces edukace ve zdravotnickém zařízení,
- edukace pacienta s akutním onemocněním,
- edukace pacienta s chronickým onemocněním,
- edukace rodičů nemocného dítěte,
- edukace skupiny osob se stejným zdravotním problémem,
- edukace klienta ohroženého rizikovým chováním.

Základy pedagogiky a edukace

Povinná literatura

- GURKOVÁ, E. *Nemocný a chronické onemocnění: edukace, motivace a podpora pacienta*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0461-1.
- MANDYSOVÁ, P. *Příprava na edukaci v ošetrovatelství*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2016. ISBN 978-80-7395-971-5.

Základy pedagogiky a edukace

Zakončení předmětu:

Podmínky zkoušky:

- docházka,
- 70 % úspěšnost v testu,
- zpracování individuálního zadání edukačního standardu.

Pedagogika jako věda

- **pedagogika je věda o výchově,**
- **zkoumá výchovný proces jako jeden z nejvýznamnějších společenských jevů,**
- **analyzuje výchovný proces v celé jeho šíři,**
- **hledá všeobecně platné zákonitosti, pravidla, poučky, nachází vztahy a souvislosti v konkrétní výchovné praxi.**

Pedagogika jako věda

Historický vývoj pedagogiky jako vědy *nastudovat formou samostudia*

- termín pedagogiky pochází z antického Řecka, kde paidagogos (obvykle vzdělaný otrok) pečoval v bohatých rodinách o děti (pais - dítě, agóge - vedení),
- v současném pojetí se termín pedagogika užívá od raného novověku,
- ve starověkém Řecku klasikové antické filozofie, mezi něž patřili především **Sokrates, Platon, Aristoteles a Demokritos** formulovali zásady výchovy,
- za zakladatele moderní pedagogické teorie, která se v té době opírala o psychologii a etiku, je možno považovat **Johanna Friedricha Herbarta**, který na základě významných děl předchozích filozofů a pedagogů ve svých pracích naznačil předmět a strukturu samostatné vědní disciplíny.

(Obecná pedagogika vyvozená z cíle výchovy - 1806, Nástin pedagogických přednášek - 1835)

Pedagogika jako věda

System pedagogických disciplín

Obecná pedagogika (*obecné základy pedagogiky*)

- zabývá se obecnými základy pedagogiky,
- zkoumá podstatu společenské funkce výchovy,
- otázky cíle výchovy,
- objasňuje základní pedagogické pojmy,
- integruje a koordinuje závěry všech pedagogických disciplín,
- je výchozí pedagogickou disciplínou.

Pedagogika jako věda

System pedagogických disciplín

Teorie výchovy

- zkoumá a objasňuje výchovné jevy a děje v užším slova smyslu

Metodiky nebo též speciální didaktiky (*teorie vyučování učebních předmětů*)

- uvádějí návody pro praktickou pedagogickou činnost,
- navazují na obecnou didaktiku a teorii výchovy

Dějiny pedagogiky

- nauka o vývoji pedagogických idejí, školských soustav aj.

Pedagogika jako věda

System pedagogických disciplín

Didaktika (*teorie vzdělávání a vyučování*)

- **objasňuje podstatu výchovně vzdělávací činnosti,**
- **zabývá se otázkami obsahu, metod, forem, didaktických prostředků, učebních pomůcek a jejich efektivním využíváním,**
- **zkoumá organizaci vyučovacího procesu, vyučovací koncepce i vztahy mezi vyučujícím a vyučovaným,**

Pedagogika jako věda

System pedagogických disciplín

Speciální pedagogika teorie formování jedince s určitým specifickým zaměřením

např.:

- objasňuje podstatu výchovně vzdělávací činnosti,
- zabývá se otázkami obsahu, metod, forem, didaktických prostředků, učebních pomůcek a jejich efektivním využíváním,
- zkoumá organizaci vyučovacího procesu,
- vyučovací koncepce,
- vztahy mezi vyučujícím a vyučovaným aj.

Pedagogika jako věda

System pedagogických disciplín

Speciální pedagogika

- **vývojová pedagogika** – např. pedagogika batolete, puberty atd.
- **speciální pedagogika** zabývající se výchovou a vzděláváním tělesně, smyslově, mentálně narušených jedinců,
- podle druhů postižení se dělí do šesti speciálních oborů

Pedagogika jako věda

System pedagogických disciplín

Speciální pedagogika

- **etopedie** - osob obtížně vychovatelných tj. osob s poruchami chování nebo výchovného prostředí,
- **psychopedie** - osob duševně narušených, mentálně retardovaných,
- **logopedie** - osob s poruchou dorozumívání,
- **surdopedie** - osob s poruchou sluchu,
- **tyflopédie** - osob zrakově postižených,
- **somatopedie** - osob tělesně postižených.

Pedagogika jako věda

Vztah pedagogiky k ostatním vědám - hraniční disciplíny pedagogiky

Pedagogická psychologie

- **zkoumá psychické zákonitosti v konkrétních výchovně vzdělávacích situacích,**
- **např.:**
psychologické otázky učení a vyučování,
psychologii výchovy,
psychické poruchy z hlediska výchovy aj.

Pedagogika jako věda

Vztah pedagogiky k ostatním vědám - hraniční disciplíny pedagogiky

Sociální pedagogika

- se zabývá podmíněností výchovy a sebevýchovy prostředím a výchovnými,
- procesy ve společenském prostředí, zabývá se např. zkoumáním problémů,
- procesy rodinné výchovy aj.

Pedagogika jako věda

Cíl je ideální zobrazení předpokládaných výsledků

Výchovný cíl - edukace

Současné cíle výchovy - je jakási kalokagathia - usilujeme o harmonii tělesné a duševní

(harmonie tělesná a duševní)

Pedagogika jako věda

Proces učení

- probíhá po celý život jedince, a to hrou i prací,
- řadí se k autoregulačním mechanismům, na jejichž základě se formuje vědomí, chování a osobnost jedince,
- jeho výsledkem je změna ve vědomostech, dovednostech, chování i osobnosti,

Proces učení probíhá v následujících fázích:

1. **motivační fáze** (uvědomujeme si pohnutky a motivaci proč se učit),
2. **poznávací fáze** (pronikání do učebního materiálu),
3. **výkonná fáze** (dojde k pochopení a vyřešení úlohy - k naučení, osvojení látky),
4. **kontrolní fáze** (prověřování správnosti řešení úlohy).

Pedagogika jako věda

Styly učení

- **metody neřízeného samoučení** (metoda pokusu a omylu - přijít na vhodné postupy při učení sám různými pokusy a omyly), vhodnost ??
- **metoda nápodoby určitého vzorce** (učení podle vzoru či podle instrukcí, určitý návod jak postupovat, tento návod pak napodobuje, je vhodný u jednoduššího učiva a u úloh řešitelných podle algoritmu),
- **metodou nápodoby bez vzorce dle instrukcí**
  - a) řízení prostřednictvím učitele a jeho pokynů a příkazů,
  - b) vnější motivaci prostřednictvím známek, trestů, pochvaly ??,
  - c) zpětnou vazbou prostřednictvím souhlasu, nesouhlasu, upozorněním na chyby),
- **metody řízeného samoučení** (řízené samoučení prostřednictvím návodu v příručkách, navštěvováním příslušných kursů apod. tj. **vnitřní motivací**).

Pedagogika jako věda

Druhy učení

Učení senzomotorické

- probíhá, když se učíme chodit, manipulovat s předměty, kreslit, psát, číst, učí se pohybovým aktivitám - př. všechny druhy sportovních činností, fyzická práce, hra na hudební nástroj, kreslení, tanec,
- na jeho základě získáváme předpoklady k vykonávání činnosti náročných na vnímání, pohyb, spojení vjemů s pohyby,
- **výsledkem senzomotorického učení jsou senzomotorické dovednosti,**
- jsou relativně trvalé, obtížně vyhasínají, důležitý je trénink a cvik,

---

Pedagogika jako věda

Učení senzomotorické

Jednotlivé fáze metody osvojování senzomotorických dovedností:

- ✓ kognitivní - seznámení žáků s dovedností,
- ✓ fixační - praktické vykonávání pohybů, trvá řádově měsíce, postupně se získává
automatická úroveň,
- ✓ zdokonalování - zvýšená rychlost, přesnost pohybů, trvá roky,

senzomotorické dovednosti mohou být narušovány únavou, nemocí, nespavostí, nemocí aj.

Pedagogika jako věda

Druhy učení

Učení podmiňováním

- patří k nejjednodušším druhům učení, jeho možnosti jsou omezené,
- je založeno na vytváření podmíněných reflexů,

Verbální učení

- patří k nejrozšířenějším druhům učení u člověka je to vlastně osvojení posloupnosti reakcí, které mají verbální povahu,
- základem verbálního učení jsou asociace mezi slovy a symboly,
- výsledkem jsou pak vědomosti - soustavy představ a pojmů,

Pedagogika jako věda

Vztah pedagogiky a ošetřovatelství

Pedagogika jako společenská věda úzce souvisí se skupinou věd o společnosti a člověku, je chápána jako jedna ze sociálních věd.

Medicínské obory se spolu s ošetřovatelstvím zabývají prevencí, diagnostikou a léčbou - vyžaduje interdisciplinární přístup.

Holistické pojetí ošetřovatelství předpokládá uplatnění poznatků z mnoha jiných disciplín, mezi které patří mimo jiné i pedagogika.

Pedagogika umožňuje ošetřovatelství zvládnout edukační postupy v oblasti podpory zdraví jako návod pro **komplexní a individualizovanou ošetřovatelské péči.**

Pedagogika jako věda

Vztah pedagogiky a ošetřovatelství

Edukace je součástí ošetřovatelství

- zahrnuje zlepšení ochranu a udržování zdraví
  - je nejdůležitějším aspektem ošetřovatelské praxe,
  - je důležitou samostatnou funkcí ošetřovatelství,
  - představuje významný způsob zlepšení kvality života člověka.
-
- současný zdravotní stav obyvatel - např. narůstá počet chronicky nemocných, závislých na drogách a alkoholu atd.

Doporučená literatura

E-learning > Vybrané kapitoly z pedagogiky a edukační činnosti

DĚKUJI ZA POZORNOST